

TEISĖJŲ ETIKOS IR DRAUSMĖS KOMISIJA

SPRENDIMAS ATSISAKYTI IŠKELTI DRAUSMĖS BYLĄ TEISĖJUI J. S.

2015 m. vasario 5 d. Nr. 18 P-1
Vilnius

Teisėjų etikos ir drausmės komisija, susidedanti iš komisijos narių Algio Norkūno (komisijos pirmininko), Dianos Butrimienės, Algimanto Čepo, Veslavos Ruskan, Teodoros Staugaitienės ir Lino Žukausko (pranešėjo), sekretoriaujant Nacionalinės teismų administracijos Administravimo skyriaus vyriausiajai specialistei Aurelijai Pauliukaitei, Nacionalinės teismų administracijos patalpose, išnagrinėjusi Šiaulių apygardos teismo pirmininko teikimą dėl drausmės bylos iškėlimo Šiaulių apylinkės teismo teisėjui J. S., susipažinusi su turima medžiaga,

n u s t a t ė :

Šiaulių apygardos teismo pirmininkas siūlo iškelti drausmės bylą Šiaulių apylinkės teismo teisėjui J. S. už teisėjų etikai keliamų reikalavimų neatitinkantį elgesį. Teikime nurodo, kad gavus iš Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos pagal kompetenciją persiūtą M. A. pareiškimą buvo atliktas teisėjo J. S. patikrinimas. Patikrinimo metu buvo išklaustyti 2014 metais vykusių teismo posėdžių įrašai atsitiktine tvarka parinktose civilinėse bylose (Nr. 2-23-772/2014, 2-144-772/2014, 2-201-772/2014, 2-210-772/2014, 2-240-772/2014, 2-2836-772/2014, 2-3116-772/2014, 2-4355-772/2014 ir 2-4363-772/2014) ir nustatyta, kad teismo posėdžiuose teisėjas J. S. dažnai elgėsi pernelyg familiariai, šalis vadino vardais, nesilaikė teisėjo pareigos teismo posėdžiuose būti oficialiu, elgtis ir kalbėti taip, kaip dera valstybės autoritetą reprezentuojančiam ir teisingumą jos vardu vykdančiam asmeniui. Be to, nustatyta atvejų, kai teisėjas leidosi su šalimis ir proceso dalyviais į diskusijas, juos pertraukdavo, komentavo, neleistinai replikavo, rodė susierzinimą, kartais net šaukdavo, menkino ir žemino kolegų darbą.

Patikrinimą atlikusi komisija konstatavo, kad civilinėje byloje Nr. 2-4355-772/2014 teisėjas neleistinai moralizavo ir replikavo, savo pasisakymais kurdamas neigiamą įvaizdį, žemino ir menkino teismo ir kitų dalyvaujančių byloje asmenų autoritetą, buvo netolerantiškas ir netaktiškas (pvz. „Nsureikšminu dėl teisėjų etikos pateikiamų skundų“; „Čia ne Anglijos teismas, čia dar yra Lietuvos teismas ir, gaila, kad nepriklausomos Lietuvos dar toks skystas teismas“; „Nevilkinsiu, darbo byla, man duoda apygarda per sprandą. Tegu ji pasižiūri į bylų tvarkaraštį, tada galės kvarksėti“ ir pan.). Civilinėje byloje Nr. 2-4363-772/2014 teisėjas savo elgesiu ir replikomis pažemino teismų darbą (pvz.: „Jūs *bankrotininkai* kažkaip ten apygardoj būdavot ramesni, apylinkėj jūs ereliai, galit būti ne tik ereliai, galit būti visu grifu“; „Kaip ten toj apygardos byloj, kodėl ten taip ilgai krapštosi, ką ten reikia nustatinėt?“). Nustatyta, kad civilinėje byloje Nr. 2-210-772/2014 teisėjas, apklausdamas liudytojus, vartoja tokius žodžius ir posakius, kaip „tėvukas“, „nameliukas“, „metukai“, „nugyvenote savo gyvenimą“, „aš žinau, ką reiškia vaikus augint“ ir pan. Be to, šioje byloje teisėjas dažnai pertraukia kalbančius asmenis, užduoda jiems klausimus, todėl,

klausant posėdžio įrašo, lieka neaišku, į kokią klausimą atsakė klausiamas asmuo, o baigdamas teismo posėdį linki gero savaitgalio, todėl kyla klausimas, ar tai dera su teismo posėdžio oficialumu.

Atlikus patikrinimą taip pat nustatyta, kad civilinėje byloje Nr. 2-240-772/2014 teisėjas J. S., pradėdamas bylos nagrinėjimą, ilgai garsiai svarsto, kaip jam reikėtų nagrinėti šią bylą, vartoja teiginį „aš pradėjau suglumi“, sudarydamas dalyvaujantiems byloje asmenims įspūdį, kad teismas nežino, kaip tirti ir vertinti byloje esančius įrodymus, be to, teisėjas moralizuoja dalyvaujantiems byloje asmenims, kad „reikia ruoštis bylai, ateinate kaip į šventę“. Civilinėse bylose Nr. 2-23-772/2014 ir 2-144-772/2014 teisėjas J. S. kalba familiariai – vadina dalyvaujančius byloje asmenis vardais, neleistinai ir neetiškai replikuoja, daug dėmesio skiria pašaliniams dalykams, pamąstymams (pvz.: „Vyrų juokiasi iš moterų, patys daugiau burba“; „Ateina technologijos tokios, darželinukai jau moka....aš pats nežinau, jei protelis mano dar neš“; „Eikit pas Sartauską (*past. Šiaulių m. meras*), sakykit, kaip galima neišsileisti į baseiną, ar čia jo vanduo, ar ką? Sąmoningai taip sakau, aš nebijau“; „Valdiškos tos institucijos apkerpėja, biurokratizmas bujoja“ ir pan.).

Nustatyta, kad civilinėse bylose Nr. 2-159-772/2014 ir Nr. 2-201-772/2014 teisėjas kartais nesilaiko Civilinio proceso kodekso 242 str. ir 192 str. 3 d. nuostatų, posėdžių vedimo tvarkos, nesupažindina su teismo sudėtimi, nepaaiškina nušalinimo teisės, nepaklausia, ar nebus nušalinimų, nepaaiškina liudytojams jų pareigų, atsakomybės už priesaikos sulaužymą ir kt. Nagrinėdamas bylas daug laiko skiria nereikalingiems pamąstymams, moralizuoja byloje dalyvaujančius asmenis, ginčijasi su proceso dalyviais, pertraukia, neleistinai replikuoja, kalba suerzintu, nekantriu tonu, pakeltu balsu, kartais net šaukia, nepagarbiai nutildo proceso dalyvių, kreipiasi pirmuoju asmeniu, vardu (pvz.: „Prisidirbsit, prisimakaluosit, paskui aš nebesusigaudysiu“; „Koks klausimas, U., atsistok, ne prieš mane, prieš valstybės vėliavą“; „R., neturėsit klausimų?“; „Nesijaučiat niekam skolingas, nei R., nei kitam?“; „Pas mus yra tvarka, čia ne *turgė*“; „Kaip valdybos narys, turit pasakyt atvirai, neužkalbėt dantų“; „Jie čia neša įrodymus iš rankovės ištraukę“; „Paėjusiam posėdy sakiau, bet vis tiek savo giedat“; „Kodėl reikia balsą pakelt, ko čia komentuojat, nebesivaldote, valdykitės, ir mane išmušate iš vėžių. Čia teismas, ne kažkokia parodija, Jūs darote cirkus iš teismo“; „Turi būt tvarka, čia ne mokyklos teismas, reikia gražiai atsistoti, paaiškinti, ar Jūs esate nupirktas, ko čia atėjot?“; „Čia ne pilnatis, kas čia darosi su tais bylininkais?“; „Žinot, koks mūsų teismas, kiekvienas gali nešiot *pliotkus*, ant teismų dergia“; „Teismas čia neturėtų būt aktyvus, tiek to, atsižvelgiant į bylininkus, teismas čia yra truputį aktyvus“; „Teisėjas pasirūpins – nueisiu į kitą įstaigą, kad jums padarytų spalvotas nuotraukas“; „Laiko laiko, tempia tempia, po to sako, posėdžiai nevyksta“; „Prisistatykit, čia gi daromas garso įrašas, ištransliuosim į visas televizijos laidas“; „Labas, sėdi Jūsų advokatas ir nieko nedaro“; „Čia jums ne kaimo teismelis“; „Kas čia darosi, galite negerbti manęs, vėliavos, herbo, bet bent save gerbkite, sakėt, kad nesat iš rajono“). Teisėjas pateikia išankstinį vertinimą dėl įrodymų („Jūs teisi, nėra byloje dar įrodymų“, „Iš anksto galiu pasakyti, kad sąmatoje paskaičiuoti darbai yra teisingi“; „Nebeneškit jokių dokumentų, nebepriimsiu, iš karto pasiunčiu signalą“; „Atsitempsit tokį liudytoją, ar vien iš tokių parodymų teismas spręs?“; „Baikit, neišvedžiokit, reikėjo anksčiau aiškintis“), vartoja netinkamus pasisakymus („Neskubėkit, šaudosi čia kaip laiviukais“; „Stebinate, šurpinate mane“; „Nedarykite iš manęs kvailio“). Civilinėje byloje Nr. 2-3116-772/2014 teisėjas pertraukia pasisakymus, įterpia komentarus (pvz.: „Nevaizduokit“; „Sakiau, kad pasiruoškit, kažkaip labai atsipalaidavusi atėjot“; „Ateini ne pastovėt, patrypčiot“), vartoja netinkamus pasakymus (pvz.: „netikėli“, „stovės tėtis su cigarete, pilvas atsikišęs“). Civilinėje byloje Nr. 2-2836-772/2014 teisėjas iš esmės neišsprendžia pareiktų prašymų, komentuoja, kalba buitiskai, apie kitą, nesusijusią, bylą, komentuoja apie nepilnametę: „Gal mergina aiškina“, „20 Lt tokiai panelei nepaduosi“. Taip pat vartoja tokius žodžius kaip „mergužėlė“, „princesė“, „Sakykit kaip yra, iškviesim tą gražuolę“, „Rykštės jai reikia, kad ji nesupranta, ką daro“, „Sėdi princesė“, o institucijos atstovei replikuoja: „Sėdi atsipalaidavus“, „Pipirų gausit“.

Šiaulių apygardos teismo pirmininkas vertina, kad patikrinimo metu nustatytas teisėjo J. S. elgesys galimai neatitinka Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų pagarbos žmogui, padorumo, pavyzdingumo reikalavimų, žemina teisėjo vardą ir kenkia teismų autoritetui bei sudaro pagrindą atsirasti teisėjo drausminei atsakomybei, todėl prašo spręsti drausmės bylos iškėlimo jam klausimą.

Teisėjas J. S. rašytinių paaiškinimų dėl teikime nurodytų aplinkybių nepateikė. Komisijos posėdyje paaiškino, kad iš esmės sutinka su Šiaulių apygardos teismo pirmininko teikime nurodytomis aplinkybėmis ir pripažįsta, kad vartojo teikime nurodytus teiginius proceso metu. Teisėjas teisinosi dideliu darbo krūviu teisme, teigė, kad teismo vadovai neskiria pakankamai dėmesio jo pastaboms dėl darbo krūvio suvienodinimo.

Teisėjas J. S., Komisijos posėdyje atsakydamas į klausimus, neginčijo, kad proceso metu su byloje dalyvaujančiais asmenimis ne visada elgėsi korektiškai, santūriai ir mandagiai, tačiau pažymėjo, kad necenzūrinių, vulgarių ar užgaulių žodžių nevartojo. Pripažįsta, kad savo pasisakymais pažeidė kai kuriuos Teisėjų etikos kodekso reikalavimus, t. y. pavyzdingumo, pagarbos žmogui, padarumo principus. Teisėjas Komisijos posėdyje pažadėjo keisti savo elgesį, valdyti kalbėjimo toną, nesikreipti į proceso dalyvius pirmuoju asmeniu.

Drausmės bylą teisėjui J. S. kelti atsisakytina.

Teisėjų drausminės atsakomybės pagrindai yra įtvirtinti Lietuvos Respublikos teismų įstatyme, kurio 83 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad teisėjas gali atsakyti drausmine tvarka trimis atvejais: už teisėjo vardą žeminantį poelgį, už kitų Teisėjų etikos kodekso reikalavimų pažeidimą ir už įstatymuose numatytų teisėjų darbinės ar politinės veiklos apribojimų nesilaikymą. Šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad teisėjo vardą žeminantis poelgis – tai su teisėjo garbe nesuderinamas ir Teisėjų etikos kodekso reikalavimų neatitinkantis poelgis, kuriuo pažeminamas teisėjo vardas bei kenkiama teismo autoritetui.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija, išnagrinėjusi turimą medžiagą ir perklausiusi teikime minimus teismo posėdžių garso įrašus, nustatė, kad teikime nurodytos aplinkybės dėl teisėjo neetiško elgesio pasitvirtino. Nagrinėdamas civilines bylas, teisėjas J. S. nevengė griežtesnių pasisakymų, balso pakėlimo, moralizavimo, ne itin pagarbių ir mandagių frazių, taip pat replikų, nesusijusių su nagrinėjamomis bylomis, kurios proceso dalyvių galėjo būti suprastos nevienareikšmiškai. Nustatyta, kad teisėjas moralizavo ir replikavo dalyvaujantiems byloje asmenims (pvz., civilinėje byloje 2-210-772/2014 „Aš žinau, ką reiškia vaikus augint“, „Nugyvenote savo gyvenimą“; civilinėje byloje Nr. 2-23-772/2014 „Eikit pas Sartauską, sakykit, kaip galima neįsileisti į baseiną, ar čia jo vanduo, ar ką, sąmoningai taip sakau, aš nebijau“; civilinėje byloje Nr. 2-201-772/2014 „Nesijaučiat niekam skolingas, nei R., nei kitam?“; civilinėje byloje Nr. 2-159-772/2014 „Turi būt tvarka, čia ne mokyklos teismas, reikia gražiai atsistoti, paaiškinti, ar Jūs esate nupirktas, ko čia atėjot?“, civilinėje byloje Nr. 2-3116-772/2014 „Stovės tėtis su cigarete, pilvas atsikišęs“ ir kt.).

Teisėjas J. S. teismo posėdžiuose taip pat ne visada laikėsi dalykiško ir pagarbaus bendravimo su kitais asmenimis reikalavimų, ne visada kalbėjo oficialiai ir mandagiai (pvz., civilinėje byloje Nr. 2-3116-772/2014 atsakovą pavadino „tėvu netikėliu“, civilinėje byloje Nr. 2-2836-772/2014 nepilnametę su ironija vadino „mergužele“, „princese“, „gražuole“, replikavo, kad „gal mergina aiškina“, „20 Lt tokiai panelei nepaduosi“, „rykštės jai reikia, kad ji nesupranta, ką daro“), į proceso dalyvius kreipėsi įvardžiu „tu“ ar tiesiog vardu (pvz., civilinėje byloje Nr. 2-201-772/2014 „koks klausimas, U., atsistok, ne prieš mane, prieš valstybės vėliavą“, „R., neturėsit klausimų?“, civilinėje byloje Nr. 2-3247-772/2014 dažnai į dalyvaujančius byloje asmenis kreipėsi „tu“). Be to, teisėjas reiškė nepagarbias ir nekorektiškas pastabas (pvz., civilinėje byloje Nr. 2-3247-772/2014 „neduok, Dieve, tokių liudytojų“, civilinėje byloje 2-159-772/2014 „Čia ne pilnatis, kas čia darosi su tais bylininkais?“ ir kt.).

Taip pat nustatyta, kad teisėjas neigiamai atsiliepė apie teismą, kitas valstybės institucijas, menkino advokatų darbą (civilinėje byloje Nr. 2-4355-772/2014 „Nesureikšminu dėl teisėjų etikos pateikiamų skundų“, „Čia ne Anglijos teismas, čia dar yra Lietuvos teismas ir, gaila, kad nepriklausomos Lietuvos dar toks skystas teismas“, „Nevilkinsiu, darbo byla, man duoda apygarda per sprandą. Tegu ji pasižiūri į bylų tvarkaraštį, tada galės kvarksėti“, civilinėje byloje Nr. 2-4363-772/2014 „Jūs bankrotininkai kažkaip ten apygardoj būdavot ramesni, apylinkėj jūs ereliai, galit būti ne tik ereliai, galit būti visu grifu“, „Kaip ten toj apygardos byloj, kodėl ten taip ilgai krapštosi, ką ten reikia nustatinėt?“; civilinėje byloje Nr. 2-159-772/2014 „Labas, sėdi Jūsų advokatas ir nieko

nedaro“; „Žinot, koks mūsų teismas, kiekvienas gali nešiot pliotkus, ant teismų dergia“; civilinėje byloje 2-144-772/2014 „Valdiškos tos institucijos apkerpėja, biurokratizmas bujoja“ ir pan.) ir dažnai kalbėjo pakeltu balso tonu, kartais šaukė, skubino proceso dalyvius (pvz., civilinėse bylose Nr. 2-3247-772/2014, Nr. 2-201-772/2014, Nr. 2-159-772/2014 ir kt.). Kai kuriose bylose teisėjas garsiai svarsto dėl tolesnio bylos nagrinėjimo, iš anksto reiškia pastabas dėl įrodymų priėmimo ir jų vertinimo (pvz., civilinėje byloje Nr. Nr. 2-240-772/2014 ilgai garsiai svarsto, kaip jam reikėtų nagrinėti šią bylą, vartoja teiginį „aš pradėjau suglumti“, civilinėje byloje 2-159-772/2014 pasisako: „Jie čia neša įrodymus iš rankovės ištraukę“; „Laiko laiko, tempia tempia, po to sako, posėdžiai nevyksta“; „Jūs teisi, nėra byloje dar įrodymų“, „Iš anksto galiu pasakyti, kad sąmatoje paskaičiuoti darbai yra teisingi“; „Nebeneškit jokių dokumentų, nebepriimsiu, iš karto pasiunčiu signalą“ ir pan.).

Teisėjų etikos ir drausmės komisija pažymi, kad teisėjui yra keliami aukštesni elgesio standartai nei kitiems asmenims. Tiek eidamas tiesiogines pareigas, tiek laisvu nuo pareigų atlikimo metu jis turi laikytis Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų reikalavimų. Kiekvienas teisėjas turi būti nepriekaištingos reputacijos, kuri, be kita ko, reikalauja, kad teisėjas elgtųsi itin padoriai, mandagiai, korektiškai ir pavyzdingai. Kalbėdamas teisėjas visada turi apgalvoti savo sakomų žodžių reikšmę ir vengti su bylos nagrinėjimu nesusijusių dalykų bei asmeninių vertinimų.

Teisėjų etikos kodekse įtvirtintas pagarbos žmogui principas nustato, kad teisėjas privalo pagarbiai išklausti procese dalyvaujančius asmenis, dėmesingai reaguoti į jų prašymus ir siūlymus, be to, atlikdamas savo pareigas, privalo gerbti proceso dalyvių teises ir orumą (6 str. 3 ir 5 p.). Vadovaujantis padorumo principu, teisėjas turi būti nepriekaištingos reputacijos ir ją saugoti, darbinėje ir kitoje viešojoje veikloje elgtis korektiškai ir mandagiai, pagarbiai, nieko neįžeidinėti ir neplūsti (13 str. 1, 3 ir 5 p.). Pavyzdingumo principas reikalauja, kad teisėjas profesinėje veikloje ir privačiame gyvenime savo elgesiu ir kalba rodytų pavyzdį, teismo posėdžiuose nerodytų susierzinimo, pykčio, vengtų balso pakėlimo ir nemoralizuotų teismo procese dalyvaujančių asmenų (14 str. 1, 4 ir 5 p.).

Teisėjų etikos ir drausmės komisijos nuomone, teisėjas J. S., teismo posėdžiuose bendraudamas su proceso dalyviais, turėjo elgtis santūriau, dalykiškiau, korektiškiau, taip pat atsakingiau vertinti savo pasisakymų reikšmę ir toną. Atsižvelgusi į nustatytas aplinkybes, Komisija daro išvadą, kad teisėjo J. S. elgesys ir viešai teismo posėdžiuose išsakytos pastabos bei replikos yra nesuderinamos su teisėjams keliamais etikos reikalavimais ir yra požymių, jog teisėjas J. S. savo elgesiu pažeidė Teisėjų etikos kodekse įtvirtintus pagarbos žmogui, padorumo ir pavyzdingumo principus.

Komisijos nuomone, teisėjas turėtų vengti replikų, pastabų, moralizavimo proceso dalyviams, susilaikyti nuo kritikos ir savo nuomonės reiškimo klausimais, kurie nesusiję su bylos esme ir procesu, o jeigu teismo posėdžio metu asmenys netinkamai elgiasi, pažeidžia proceso tvarką ir nerodo deramos pagarbos teismui, tai turi imtis atitinkamų procesinių priemonių.

Komisija, išnagrinėjusi klausimą dėl drausmės bylos iškėlimo teisėjui, daro išvadą, kad teisėjas teismo posėdžiuose kalbėdamas su proceso dalyviais pasisakė nepakankamai neutraliai ir formaliai. Teisėjo paaiškinimai bei įrodymų, kuriais užfiksuota teismo posėdžių eiga, turinys, konkrečių teisėjo pasisakymų kontekstas patvirtina, kad daugeliu atvejų teisėjo pasisakymai nebuvo pakankamai neutralūs ir formalūs, todėl kad teisėjas norėjo geriau paaiškinti proceso dalyviams procesinių veiksmų reikšmę, padrąsinti proceso dalyvius ar atlikti kitus veiksmus, kuriais buvo siekiama teisingai ir operatyviai išnagrinėti bylą. Dėl to Komisija sprendžia, kad, nors ir buvo nustatyti tam tikri drausminės atsakomybės požymiai, bet drausminės bylos iškėlimas teisėjui konkrečiu atveju būtų pernelyg griežta priemonė.

Komisija teisėjo J. S. veiksmus vertina nederamais, tačiau taip pat atsižvelgia į tai, kad teisėjas pripažįsta šį faktą ir pats vertina, jog toks elgesys nėra tinkamas teisėjui, žada keisti savo elgesį ir laikytis visų etikos principų, be to, teisėjas iš esmės rimtai, atsakingai ir nuoširdžiai atlieka savo pareigas, todėl sprendžia, kad šiuo metu nėra pagrindo kelti teisėjui drausmės bylą ir apsvarstymas Komisijoje yra pakankamas poveikis teisėjui.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija, vadovaudamasi Teisėjų etikos ir drausmės komisijos nuostatų 35.3 punktu,

nusprendžia:

atsisakyti iškelti drausmės bylą Šiaulių apylinkės teismo teisėjui J. S..
Sprendimas neskundžiamas.

Komisijos nariai:

Algis Norkūnas

Diana Butrimienė

Algimantas Čepas

Veslava Ruskan

Teodora Staugaitienė

Linas Žukauskas